

Fényes Gabriella

**AZ AQUINCUMI
ORGONA**

**A hangszerek királyának
születése**

Budapest 2017

A sorozat szerkesztője
LÁNG ORSOLYA, ZSIDI PAULA

Szakmai lektor
ZSIDI PAULA, LÁNG ORSOLYA

A fotókat készítette
KOMJÁTHY PÉTER, EVA FRITZ, ORTOLF HARL,
HORVÁTH GÁBOR, KLAUS-MICHAEL SCHREIBER, SZILÁGYI NÓRA

A rajzokat készítette
LAJTOS TAMÁS, HAJNÓCZI GYULA, KARDOS ÁRPÁD,
KALMÁR JÁNOS, NÉMETH ISTVÁN

A térképeket szerkesztette
KOLOZSVÁRI KRISZTIÁN

Az első borítón:
Az Angster-féle orgonarekonstrukció
az aquincumi ún. Festőház tricliniumában elképzelt lakomán
Fotó: Szilágyi Nóra

A hátsó borítón:
Az aquincumi orgonát díszítő ezüst dombormű
Fotó: Komjáthy Péter

© Fényes Gabriella
BTM Aquincumi Múzeum, Archaeolingua Alapítvány

HU ISSN 1787-8624
ISBN 978-615-5341-39-7

Archaeolingua Alapítvány
Felelős kiadó: Jerem Erzsébet
Tipográfia: Kiss Zsuzsanna
AduPrint Nyomda és Kiadó Kft.

TARTALOM

1. Világszenzáció	9
2. Az Aquincumi Múzeum orgonakiállítása	11
2.1. Az aquincumi orgona bemutatása a kiállításon	11
2.2. Aelia Sabina szarkofágja	14
2.3. Fiatal férfitorzó (<i>Budai-Balogh Tibor</i>)	16
3. Az aquincumi orgona előkerülése	17
3.1. Az aquincumi orgona lelőhelye	17
3.2. Az aquincumi orgona feliratos bronztablája	25
3.3. Az aquincumi orgona sorsa a feltárás után	27
4. Hogy nézett ki az aquincumi orgona? Mit tudunk az ókori orgonákról?	29
4.1. A hangszerek királyának születése	29
4.2. A vízorgona működése	30
4.3. A bőrfújtató orgona	34
4.4. A vízorgona továbbélése a késő római korban	36
5. Az aquincumi orgona és rekonstruálása	37
5.1. Az aquincumi orgona fúvóműve	37
5.2. A hangszer	40
5.3. Az aquincumi orgona regiszterei és billentyűzete	42
5.4. Az aquincumi orgona sípjai	48
6. Az aquincumi orgona hangja	53
6.1. Ókori szerzők az orgona hangjáról	53
6.2. Az aquincumi orgona rekonstrukciói	54
7. Az ókorból fennmaradt további orgonák	59
8. Ókori orgonisták	61
9. Hol orgonáltak az ókorban és hol játszottak az aquincumi orgonán?	63
9.1. Az orgonajáték helye	63
9.2. Aquincum zenei élete	65
10. Utószó	73
Szakirodalmi tájékoztató	75